

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

О.І. Замковий

**ФІНАНСОВИЙ РИНОК
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

*для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
галузі знань «Управління та адміністрування»
напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування*

**Дніпро
2018**

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ І ФІНАНСІВ**

О.І. Замковий

**ФІНАНСОВИЙ РИНОК
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

*для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
галузі знань «Управління та адміністрування»
напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування*

Дніпро
НГУ
2018

Замковий О.І.

Фінансовий ринок. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування / О.І. Замковий ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпро : НГУ, 2018. – 48 с.

Автор:

О.І. Замковий, ст. викл.

Затверджено до видання редакційною радою ДВНЗ «НГУ» (протокол № 2 від 05.02.2018) за поданням методичної комісії галузі знань «Фінанси і кредит» (протокол № 3 від 18.01.2018).

Методичні матеріали призначено для самостійної роботи студентів під час виконання практичних робіт та підготовки до модульних контролів за результатами практичних занять з дисципліни «Фінансовий ринок».

Подано методичні рекомендації до розв'язування типових практичних завдань з аналізу фінансово-економічних показників та оцінки фінансового ринку. Наведено критерії оцінювання виконання практичних завдань.

Орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

Відповідальна за випуск завідувач кафедри економічного аналізу і фінансів Є.В. Єрмошкіна, д-р екон. наук, проф.

Зміст

<i>Розділ</i>	Стор.
ВСТУП	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ "ФІНАНСОВИЙ РИНОК"	5
I. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	6
Практичне заняття №1. Розрахунок вартості і прибутковості облігацій.....	6
Практичне заняття № 2. Розрахунки по операціях з акціями	15
Практичне заняття № 3. Розрахунки по операціях з векселями і депозитними сертифікатами.....	24
Практичне заняття № 4. Розрахунок вартості термінових операцій і доходів від операцій з похідними фінансовими інструментами.....	28
Практичне заняття № 5. Біржові індекси.....	32
II. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	35
III. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	39
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	41
ТЕЗАУРУС	42

Вступ

Практичні роботи з дисципліни "Фінансовий ринок" передбачено навчальним планом для студентів для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань галузі знань «Управління та адміністрування» напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування».

Метою практичних робіт є перевірка засвоєння студентами знань, необхідних їм як майбутнім фахівцям фінансової справи, а також набуття навичок самостійного виконання аналітичних досліджень з аналізу фінансового ринку, підготовка необхідної для цього інформації, її належної обробки та оформлення результатів дослідження. В процесі виконання робіт студенти мають засвоїти зміст аналізу, його завдання, предмет і методи, ознайомитися із джерелами інформації, оволодіти спеціальними прийомами аналізу конкретних фінансових показників і розуміти сутність комплексного фінансового аналізу.

Дисципліна "Фінансовий ринок" у навчальному процесі підготовки фахівців займає провідне місце. Воно зумовлено значенням фінансового ринку в управлінні діяльністю різних за формою суб'єктів підприємницької діяльності і банківських установ та характером знань, що становлять його зміст.

У практичних роботах майбутній фахівець має продемонструвати такі компетенції:

- застосовувати одержані в процесі навчання теоретичні знання в галузі фінансів та фінансового ринку;
- використовувати літературні джерела, формувати власний погляд щодо вирішення поставлених проблем;
- узагальнювати практичний матеріал, виявляти існуючі недоліки в діючому фінансовому механізмі та робити обґрунтовані висновки й пропозиції, спрямовані на поліпшення фінансового стану ринкових інститутів.

Практичні роботи повинні визначити ступінь підготовки студента до самостійної діяльності в обраній галузі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК»

Види, тематика навчальних занять	Обсяг, години		
	ауд.	СРС	разом
ЛЕКЦІЇ			
Тема 1. Передмова. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.			
1.1. Поняття фінансового ринку та його структура	4	10	14
1.2. Суб'єкти фінансового ринку			
1.3. Характеристика об'єктів фінансового ринку			
Тема 2. Грошовий ринок і ринок банківських позичок			
2.1. Структура і суть грошового ринку. Об'єкти й суб'єкти	4	10	14
2.2. Характеристика облікового ринку та його особливості			
2.3. Характеристика міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку			
Тема 3. Фондовий ринок			
3.1. Місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку.			
3.2. Цінні папери, їх види та характеристика			
3.3. Функції і роль цінних паперів в економіці			
3.4. Характеристика акцій і законодавче підґрунтя емісії акцій	4	12	16
3.5. Характеристика видів і типів облігацій та їх роль в економіці			
3.6. Банківські цінні папери			
3.7. Емісія і форми розміщення цінних паперів на первинному ринку			
3.8. Характеристика учасників ринку цінних паперів			
Тема 4. Ринок похідних цінних паперів			
4.1. Характеристика похідних фінансових інструментів	6	10	16
4.2. Депозитарні розписки			
Тема 5. Фондова біржа та біржові операції			
5.1. Правове положення фондової біржі	4	10	14
5.2. Основні біржові операції			
5.3. Біржові індекси			
Тема 6. Ризик та ціна капіталу			
6.1. Портфелі цінних паперів, їхні типи	6	10	16
6.2. Поняття і класифікація фінансових ризиків			
Модульний контроль – лекційна контрольна робота	2		2
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ			
Тема 1. Оцінка вартості, ціни, дохідності інструментів грошового ринку та ринку банківських послуг.	2	8	10
Тема 2. Оцінка ціни, дохідності акції з рівномірним і нерівномірним ростом дивідендів	4	8	12
Тема 3. Оцінка ціни облігації, поточної дохідності облігації, дохідності облігації до часу її погашення, повної реалізованої дохідності облігації.	4	8	12

Види, тематика навчальних занять	Обсяг, години		
	ауд.	СРС	разом
Тема 4. Продаж (купівля) опціонів, продаж (купівля) ф'ючерсів.	4	6	10
Тема 5. Розрахунок біржових індексів. Оцінка систематичного та несистематичного ризику, дохідності та ризику портфеля цінних паперів	4	8	12
Модульний контроль – практична контрольна робота	2		2
Практичні заняття	20	38	58
Лекції	30	62	92
Разом	50	100	150

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 1. РОЗРАХУНОК ВАРТОСТІ І ПРИБУТКОВОСТІ ОБЛІГАЦІЙ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики розрахунку вартості і прибутковості облігацій.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз купонної вартості та прибутковості облігацій.
2. Аналіз впливу ринкових факторів на купонну вартість облігації.
3. Аналіз показників рентабельності та чинників, що на них впливають.

Методичні рекомендації

Прибутковість є відносним показником, що характеризує дохід, який доводиться на одиницю витрат.

Розрізняють купонну прибутковість (норма відсотка, яка вказана на цінному папері), поточну прибутковість і повну прибутковість.

Поточна прибутковість характеризує облігацію як об'єкт довгострокового інвестування. Вона відображає річні надходження відносно витрат на придбання облігації і розраховується по формулі:

$$D_{\text{тек}} = \frac{C_k}{P_{\text{пок}}} \cdot 100 \quad (1.1)$$

- де $D_{\text{тек}}$ – поточна прибутковість облігації %
 C_k – сума річних процентних платежів, грн.
 $P_{\text{пок}}$ – ціна придбання облігації, грн.

Приклад:

Купонний дохід по облігації складає 205,0 грн., а вартість її придбання складає 1050 грн. В даному випадку поточна прибутковість складе:

$$D_{тек} = \frac{205}{1050} \times 100 = 19,52(\%)$$

Але, поточна прибутковість не враховує зміни ціни облігації. Показник повної прибутковості характеризує повний дохід від облігації, що отримується від процентних виплат і зміни ціни на облігацію, який доводиться на одиницю витрат з її придбання:

$$D_n = \frac{C_{кп} + P_{пр} - P_{пок}}{P_{пок}} \times 100 \quad (1.2)$$

де D_n – повна прибутковість облігації %
 $P_{пр}$ – курсова вартість облігації, грн.
 $C_{кп}$ – сукупний купонний дохід, грн.

Приклад:

Облігація номінальною вартістю 1200 грн. і купонною ставкою 8% річних придбана з дисконтом 10%. Після закінчення року її ринкова вартість зросла до 110% від номінала. Необхідно визначити її поточну прибутковість.

Рішення:

1. Визначимо суму відсотків по облігації за рік: Вона складе:

$$C_{кп} = 1200 \times 0,08 = 96 \text{грн.}$$

2. Ціна придбання облігації:

$$P_{пок} = \frac{1200 \times 90}{100} = 1080 \text{грн.}$$

3. Курсова вартість облігації через рік буде рівна:

$$P_{пр} = \frac{1200 \times 110}{100} = 1320 \text{грн.}$$

4. Таким чином, поточна прибутковість облігації складе за рік:

$$D_n = \frac{96 + 1320 - 1080}{1080} \times 100 = 31,11\%$$

Якщо в умові завдання замість вартості покупки і продажу облігації вказуються курси покупки і продажу і дохід має процентне вираження, то замість абсолютних чисел у формулі застосовуються відносні показники.

В процесі аналізу прибутковості облігацій важливо розраховувати прибутковість до погашення, яка визначається дією наступних чинників:

- ринкова (курсова) вартість облігації
- термін обігу облігації і періодичність виплати відсотків по ній.

1. Облігації мають номінальну і ринкову ціну. Номінальна вартість облігації не міняється впродовж всього терміну облігаційної позики.

Ринкова ціна визначається, як дисконтована сума купонного доходу і суми до погашення. За ставку дисконту приймається мінімально прийнятний рівень прибутковості.

Порядок розрахунку ринкової ціни облігації залежить від умов виплати доходу. Розрізняють облігації без виплати купонного доходу (дисконтні), облігації з виплатою доходу через рівні проміжки часу і облігації з виплатою відсотків в кінці терміну звернення.

Зокрема для облігацій з дисконтом (нульовим купоном) ринкову вартість слід розраховувати таким чином:

$$P = \frac{N}{(1+i)^n} \quad (1.3)$$

де P – ринкова вартість облігації, грн..

N – номінал облігації, грн.

i – мінімально прийнятний рівень прибутковості (ставка ринкового позикового відсотка)

n – період, років

Приклад:

Комерційний банк випустив облігації, номіналом 25 тис. грн. з терміном погашення через 6 років без виплати купонних відсотків. Погашення відбувається за номіналом. Необхідно визначити ринкову ціну облігації за умови, що мінімальна прийнятна ставка прибутковості складає 11% річних. На момент розрахунків дана облігація продається на ринку за 15 тис. грн.

Рішення:

Підставляючи дані в приведену вище формулу (1.3), отримаємо наступне значення ринкової вартості облігації:

$$P = \frac{25000}{(1+0,11)^6} = 13366 \text{ грн.}$$

Порівнюючи розраховану нами ринкову вартість і вартість облігації на ринку (13366 < 15000), можна говорити, про те що облігація недооцінена ринком і інвестори прагнуть її купити, забезпечивши тим самим вищу прибутковість до її погашення.

Для розрахунку облігацій з щорічною виплатою відсотків ринкова вартість розраховується таким чином:

$$P = \sum_{t=1}^n \frac{C}{(1+i)^t} + \frac{N}{(1+i)^n} \quad (1.4)$$

де C – сума купонного доходу, грн.
 t – порядковий номер року виплати доходу (від 1 до n)

Приклад:

По облігації номінальною вартістю 12 тис. грн. протягом 3 років щорічно виплачуються процентні платежі в сумі 1,5 тис. грн., які можуть бути поміщені до банку під 9% річних.

Рішення:

Ринкова вартість облігації складе:

$$P = \sum_{t=1}^3 \frac{1500}{(1+0,09)^t} + \frac{12000}{(1+0,09)^3} = 13064 \text{ грн.}$$

Якщо відсотки по облігації виплачуються частіше, ніж один раз на рік, наприклад 2 рази в рік, формула набуває вигляду:

$$P = \sum_{t=1}^{2n} \frac{C/2}{(1+i/2)^t} + \frac{N}{(1+i/2)^{2n}} \quad (1.5)$$

Ринкова вартість облігації % в яких погашаються в кінці терміну звернення, визначається:

$$P = \frac{N \times (1+q)^n}{(1+i)^n} \quad (1.6)$$

де P – ринкова вартість облігації, грн.
 N – номінал облігації, грн.
 i – мінімально прийнятний рівень прибутковості (ставка ринкового позикового відсотка)
 n – період, років
 q – процентна ставка по облігації, од.

Приклад:

По облігації номіналом 15 тис. грн. з терміном погашення через 2 роки відсотки по ставці 8% річних виплачуються на момент погашення. Прийнятна ставка прибутковості складає 13%. Визначити розрахункову ціну облігації. На момент розрахунку вартість облігації на ринку склала 23500 грн.

Рішення:

Розрахункова вартість облігації складе:

$$P = \frac{15000 \times (1 + 0,08)^2}{(1 + 0,13)^2} = 13702 \text{ грн.}$$

Виходячи з порівняння ринкової вартості, що діє, і розрахункової вартості облігації, можна передбачити, що вартість облігації переоцінена ринком і інвестори прагнуть її продати, чекаючи падіння вартості.

Важливою характеристикою облігації є її курс. Ринкові ціни істотно розрізняються між собою. Ринковий курс розраховується для досягнення їх порівнянності. Він визначається виходячи із значення ринкової вартості (курсової вартості) і номінала облігації:

$$P_k = \frac{P}{N} \times 100, \quad (1.7)$$

де P_k – курс облігації
 N – номінал облігації, грн.
 P – ринкова вартість облігації, грн.

Приклад:

Номінальна вартість облігації складає 10 тис. грн., а ціна придбання облігації склала 9,411 тис. грн.

Рішення:

На момент покупки ринковий курс облігації складе:

$$P_k = \frac{9,411}{10} \times 100 = 94,11$$

2. В процесі визначення прибутковості облігації до погашення, термін звернення якої перевищує рік, поважно враховувати наявність процентних платежів по облігації і періодичність їх виплат.

Прибутковість до погашення облігацій з дисконтом (нульовим купоном):

$$D = \sqrt[n]{\frac{100}{P_k}} - 1, \quad (1.8)$$

де D – прибутковість облігації %
 P_k – ринковий курс облігації %
 N – номінал облігації, грн.
 P – ринкова вартість облігації, грн.
 n – період звернення облігації, років

Приклад:

Облігації з нульовим купоном номінальною вартістю 100 грн. і терміном погашення через п'ять років продаються за 63 грн. Проаналізувати доцільність придбання цих облігацій, якщо є варіант альтернативного інвестування з нормою доходу 12%.

Рішення:

Прибутковість облігації в даному випадку буде визначена як:

$$D = \sqrt[5]{\frac{100}{63}} - 1 = 0,082(8,2\%)$$

Розрахунок показує, що придбання облігацій є не вигідним вкладенням капіталу, оскільки норма доходу, що забезпечується даною облігацією (8,2%), менше альтернативною (12%).

Прибутковість до погашення облігацій з періодичною виплатою купонного доходу визначається виходячи із співвідношення ринкової ціни і номінала облігації. Для облігацій, що набувають з дисконтом, прибутковість визначається як:

$$D = \left(q \times N + \frac{(N - P)}{n} \right) \times \frac{2}{(P + N)}, \quad (1.9)$$

де D – прибутковість облігації %
 N – номінал облігації, грн.
 P – ринкова вартість облігації, грн.
 n – період звернення облігації, років
 q – процентна ставка по облігації, од.

Приклад:

Необхідно розрахувати прибутковість облігації номіналом 1000 грн. з річною купонною ставкою 9%, що має поточну ринкову ціну 840 грн. Облігація буде прийнята до погашення через 8 років.

Рішення:

Облігація в даному випадку реалізується з дисконтом (ринкова вартість нижче номінальною), тому:

$$D = \left(0,09 \times 1000 + \frac{(1000 - 840)}{8} \right) \times \frac{2}{(840 + 1000)} = 0,12(12\%)$$

При визначенні прибутковості облігацій, відсотки по яких виплачуються в кінці терміну звернення, справедлива наступна формула:

$$D = \sqrt[n]{\frac{100}{Pk}} \times (1 + q) - 1 \quad (1.10)$$

Приклад:

Комерційний банк випустив в 2016 р. облігації з терміном погашення в 2018 р. Нарахування відсотків на номінал – 6% річних. Виплата відсотків і номінальна вартість виплачуються при погашенні. Визначити прибутковість облігації до погашення, якщо її курс при первинній реалізації склав 92,0

Рішення:

Використовуючи приведену вище формулу прибутковості для облігацій з виплатою відсотків у момент погашення, отримаємо:

$$D = \sqrt{\frac{100}{92}} \times (1 + 0,06) - 1 = 0,10(10,5\%)$$

Для облігацій, які передбачається продати раніше одного року після їх емісії (або придбання), прибутковість слід розраховувати як :

$$Dr = \frac{q \times N + (K_{np} - K_n) \times Tr}{K_n \times T_f} \times 100, \quad (1.11)$$

де D_r – середньорічна прибутковість
 q – ставка купонного доходу, отримана по облігації
 K_n – курс покупки облігації
 K_{np} – курс продажу облігації
 T_f – фактичний термін звернення облігації (у днях, місяцях)
 T_r – тривалість року у відповідних одиницях (у днях, місяцях).

Приклад:

Інвестор, купивши за 92,5% шестимісячну державну облігацію ДКО, через 4 місяці продав її з дисконтом 5%. Визначити середньорічну прибутковість операції.

Рішення:

Оскільки процентна ставка в умові завдання відсутня, курси покупки і продажу (100% – 5% = 95%) відомі, середньорічна прибутковість операції буде підрахована як:

$$Dr = \frac{(95 - 92,5) \times 12}{92,5 \times 4} \times 100 = 8,11\%$$

Якщо необхідно розрахувати прибутковість по облігації з врахуванням оподаткування, то дохід по облігації множать на відповідний знижуючий коефіцієнт.

Приклад:

Використовуючи умови попереднього завдання, розрахуємо прибутковість по облігації з врахуванням оподаткування.

Рішення:

В даному випадку дохід по ДКО оподатковується на дохід по ставці 15%. З врахуванням знижуючого коефіцієнта прибутковість ДКО для інвестора складе:

$$Dr = \frac{(95 - 92,5) \times 0,85 \times 12}{92,5 \times 4} \times 100 = 8,11\%$$

Приклад:

Акціонерне товариство випустило у 2012 році 30 % облігації із строком погашення 5 років із номіналом 1000 грн.

1. Ринкова доходність облігацій у 2013 році склала 32 %. Розрахуйте вартість облігації при цих умовах.

2. Якщо у 2014 році процентні ставки знизяться до 20 %, як це вплине на вартість облігацій? Порівняйте з попереднім роком.

Рішення:

Розрахуємо ринкову вартість облігації у 2013 р.:

$$V_{\text{обл.рин 2013}} = \frac{PNT}{(1+i)^1} + \frac{PNT}{(1+i)^2} + \dots + \frac{N}{(1+i)^n}$$

де PNT –

і – доходність облігації;

N – номінал облігації

$$1). \quad V_{\text{обл.рин 2013}} = \frac{300}{(1+0,32)^1} + \frac{1000}{(1+0,32)^1} = 227,28 + 757,58 = 984,86 \text{ грн.}$$

Так як доходність облігацій у 2013 р. збільшилась на 2%, то вартість облігації зменшилась і склала 984,86 грн.

2). Розрахуємо вартість у 2014 році:

$$V_{\text{обл.рин 2014}} = \frac{300}{(1 + 0,2)^1} + \frac{300}{(1 + 0,2)^2} + \frac{1000}{(1 + 0,2)^2} = 250,0 + 208,33 + 694,44 \\ = 1152,77 \text{ грн.}$$

Якщо продаємо на другий рік і відсоткова ставка зменшується, то вартість облігації збільшується, в порівнянні з попереднім роком склала 17 грн. ($1152,77 - 984,86 = 167,91$ грн.)

Завдання

1. По облігації номінальною вартістю в 12 тис. грн. протягом 6 років виплачуватимуться щорічні процентні платежі в сумі 1,3 тис. грн., які можуть бути поміщені в банк під 6% річних. Визначити ринкову ціну і ринковий курс облігації.

2. По облігації номіналом 18 тис. грн. з терміном погашення 4 роки відсотки у розмірі 4% річних виплачуються у момент погашення. Ставка приміщення дорівнює 12%. Визначити розрахункову ціну і курс облігації.

3. Комерційний банк випустив облігації номіналом 100 тис. грн. з терміном погашення через 10 років без виплати купонних відсотків. Погашення виробляється за номіналом. Ставка банківського відсотка – 12. Визначити розрахункову ціну і курс.

4. Облігація номіналом 60 тис. грн. з терміном погашення через 5 років, річним доходом 8%, виплачуваням 2 рази в рік, покупається за ціною 64 тис. грн. Визначите розрахункову ціну облігації, прийнявши ставку позикового відсотка рівною 13%.

5. Котирування облігації номіналом 100 000 грн. складає: покупка – 42%, продаж – 44%. Розрахуйте ціну покупки, ціну продажу і величину дисконту.

6. Визначите, за якою ціною (у відсотках до номінала) буде здійснена операція купівлі – продажу облігації на пред'явника за умови, що річний купон по облігації – 9%, а операція полягає за 22 дні до виплати доходу. Фінансовий рік вважається рівним 360 дням.

7. Номінальна вартість облігації складе 30 тис.грн. Процентні платежі, що виплачуються протягом 7 років складуть 5 тис. грн. Ринковий курс облігації 95,11 % Визначити поточну і повну прибутковість.

8. Комерційний банк випустив облігації без виплати відсотків, погашення здійснюється через 4 роки. Курс реалізації у момент випуску – 76,5%. Визначити прибутковість облігації.

9. Випущені облігації з виплатою відсотків в кінці терміну звернення, через 6 років. Нарахування відсотків на номінал – 8% річних. Визначити прибутковість облігації, якщо її курс при первинній реалізації склав 95,6%

10. Інвестор купує на 5500 грн. 18%-ві облігації за номіналом. До кінця торговельного дня курс облігацій впав на 3 пункти. Які втрати поточної прибутковості інвестора?

11. Облігація терміном звернення 3 місяці куплена з дисконтом 15% і потім погашена за номіналом. Визначити прибутковість до погашення.

12. Державна 4-місячна облігація куплена юридичною особою з дисконтом 10% і потім погашена за номіналом. При погашенні інвестор отримав дохід з розрахунку 14% річних. Без врахування оподаткування доходів визначити середньорічну прибутковість операції для юридичної особи.

13. Визначити середньорічну прибутковість операції з 94-денними ДКО, купленими на аукціоні за 91,5% і проданими за 97,68% за 24 дні до погашення, з врахуванням оподаткування доходу.

14. Через 30 днів після аукціону комерційний банк з дисконтом 4,8% купив 92-денні ДКО, які потім погасив. З врахуванням оподаткування доходу визначити середньорічну прибутковість операції банку.

15. 35%-ная корпоративна облігація куплена малим підприємством з премією до номінала 6% і через 4 роки продана за 120%. Без врахування оподаткування доходів визначити середньорічну прибутковість операції малого підприємства.

16. 24%-ная купонна державна облігація куплена виробничим підприємством по курсу 95,4% і через 3 роки продана з дисконтом 5%. З врахуванням оподаткування доходів визначити середньорічну прибутковість операції підприємства.

17. Облігація «А» з терміном звернення один рік розміщується з дисконтом 18%. Облігація «В» з терміном звернення 2 роки і процентною ставкою 25% річних розміщуються за номіналом. Облігація «С» погашається через 6 років і при річній ставці 29% реалізується по курсу 90%. Без врахування оподаткування доходів, покупка якої облігації, виходячи з прибутковості до погашення, переважно для інвестора?

18. Банківський відсоток по вкладах – 17% річних. З яким мінімальним дисконтом емітент повинен продавати свої купонні чотирирічні 12%-ві облігації, аби без врахування оподаткування доходів прибутковість до погашення у інвестора була не менше річної прибутковості по вкладах в банк?

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 2. РОЗРАХУНКИ ПО ОПЕРАЦІЯХ З АКЦІЯМИ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики розрахунку ціни акцій.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз ринкової вартості та прибутковості акцій.
2. Аналіз впливу ринкових факторів на ринкову ціну акцій.
3. Аналіз показників складової ринкової ціни акцій

Методичні рекомендації

Згідно із Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок" в Україні можуть випускатися такі види акцій:

- іменні прості;
- іменні привілейовані;

У іменній акції зазначається ім'я власника - тільки він є акціонером і має відповідні права. Перехід такої акції до іншого власника фіксується в реєстрі акціонерів товариства.

Таким чином, можна визначити акцію як цінний папір, що:

- виражає відносини між учасниками акціонерного товариства, регулюючими органами і фінансовими посередниками;
- має самостійний обіг на фондовому ринку та свій курс;
- виконує регулюючі, інформаційні, інвестиційні, спекулятивні та інші функції.

Прибутковість акцій. Під прибутковістю акцій мають на увазі дохід по акціях, виражений у відсотках до її ринкової ціни. Розрізняють дивідендну (поточну) і річну (кінцеву) прибутковість акції.

Прибутковість акції – величина, залежна від розміру виплачуваних дивідендів. Виходячи з їх величини і ринкової вартості акції поточну прибутковість розраховують таким чином:

$$I_t = \frac{D}{P_a} \times 100, \quad (2.1)$$

де I_t – поточна прибутковість акції %
 P_a – ринкова вартість акції, крб.
 D – сума дивіденду на 1 акцію, крб.

Приклад:

Акціонерне суспільство обіцяє виплачувати дивіденди по акціях у розмірі 5 тис.грн. Поточна курсова вартість акції складає 45 тис. грн. Визначити дивідендну прибутковість акції.

Рішення:

Дивідендна прибутковість акції складе:

$$I_t = \frac{5}{45} \times 100 = 11,11\%$$

Повна (кінцева) прибутковість акції в перерахунку на рік визначається виходячи зі всіх доходів, отриманих по акції за рік, включаючи зміну її курсовій вартості.

$$D_a = \frac{C + (P_{np} - P_n)}{P_n \times T_f} \times 100, \quad (2.2)$$

де D_a – річна прибутковість акції %
 C – сума виплачених дивідендів, грн.
 P_{np} – вартість продажу акції або її ринкова вартість на кінець періоду, грн.
 P_n – вартість придбання акції, або її ринкова вартість на початок періоду, грн.
 T_f – період оборотності акції, років

Приклад.

Визначити повну прибутковість акції, якщо її номінал складає 150 грн., ставка дивіденду 40%, а її ринкова вартість через рік склала 200 грн.

Рішення:

1. Розрахуємо суму дивіденду за рік. Вона складе:

$$Ca = \frac{100 \times 40}{100} = 40 \text{ грн.}$$

1. Оскільки як період звернення розглядається лише рік, то виходячи з наявних даних набудемо наступного значення прибутковості акції:

$$Da = \frac{40 + (200 - 150)}{150} \times 100 = 60\%$$

За умови володіння акцією інвестором менше року прибутковість розраховується подібно до розрахунку прибутковості по облігаціях, які передбачається продати раніше одного року після їх емісії (придбання).

Визначення ринкової вартості акцій.

Розглянемо способи визначення ринкової вартості акції як основного елементу при визначенні прибутковості.

Перший спосіб заснований на теорії залежності ринкової вартості від прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства і ставки рефінансування центрального банку. Дану залежність можна виразити таким чином:

$$Pa = \frac{П}{A \times C} \times 100, \quad (2.3)$$

Де Pa – курсова вартість акції, грн.

$П$ – сума чистого прибутку за останніх 12 місяців, грн.

A – кількість сплачених акцій, шт.

C – середня ставка Національного банку за останні 12 місяців по централізованих кредитах %

Приклад:

Чистий прибуток акціонерного суспільства складає 48 000 тис.грн. Кількість сплачених акцій складає 10 тис.шт. Необхідно визначити розрахункову курсову вартість акції на 24.03.2016 р.

Рішення:

На дану дату, тобто 24.03.2016 середня ставка рефінансування НБУ склала близько 15%. Використовуючи приведені дані, отримаємо, що:

$$Pa = \frac{48000}{10 \times 15} \times 100 = 32000 \text{ грн.}$$

Другий спосіб визначення розрахункової вартості акції відображає її зміну у міру оновлення основних виробничих фондів (ОВФ). Відповідно вартість акції в цьому випадку може бути представлена в наступному вигляді:

$$Pa = \frac{P \times (1 - k)}{(i - q) * Q}, \quad (2.4)$$

де k – ставка капіталізації або оновлення ОВФ, од.
 i – ставка прибутковості по альтернативному вкладенню, од.
 q – очікуваний приріст дивіденду на 1 акцію, од.
 Q – кількість акцій, що знаходяться в обігу, шт

Приклад:

Визначити вартість звичайних акцій, якщо відомо, що акціонерне суспільство частина чистого прибутку направляє на формування фонду оновлення ОПФ. При цьому відомо, що прийнятна ринкова прибутковість для АТ складає 30%. Число звичайних акцій, що знаходяться в обігу, – 10000 шт., ставка капіталізації - 25 %, чистий прибуток звітного періоду склав 160000 тис. грн., щорічний приріст дивідендів за ряд попередніх років склав в середньому 5%.

Рішення:

Маючи дані про зміну дивідендів, акціонер чекатиме його приросту. В той же час майбутня капіталізація дозволить збільшити вартість акції, яка складе:

$$Pa = \frac{160000 \times (1 - 0,25)}{(0,3 - 0,05)} \div 10000 = 480 \text{ тис. грн.}$$

Третій спосіб – метод дисконтування дивідендів. Він орієнтований на прогноз дивідендів, що виплачуються акціонерним суспільством.

Якщо очікуваний розмір дивідендів передбачається незмінним на весь період розрахунків, то розрахункова вартість акції складе:

$$Pa = \frac{Ca}{i}, \quad (2.5)$$

де C_a – сума передбачуваних дивідендів, грн.
 i – норма прибутковості (необхідна прибутковість), од.

Приклад:

Передбачимо, що акціонерне суспільство обіцяє виплачувати дивіденди у розмірі 5 тис. грн. протягом невизначеного періоду в майбутньому при необхідній ставці прибутковості 10%. Визначити розрахункову ціну акції при поточній ринковій вартості 45 тис. грн.

Рішення:

За допомогою формули розрахуємо вартість акції, яка складе 50 тис.грн. (5: 0,1). Порівнюючи дійсну і розрахункову ринкову вартість акції можна укласти, що акція недооцінена ринком на 5 тис. грн., і є сенс її придбати.

В умовах постійний змінного дивіденду може бути використана наступна формула розрахунку вартості:

$$P_a = \frac{C_a}{(i - q)} \quad (2.6)$$

Приклад:

За минулий рік АТ виплатило дивіденди у розмірі 7 тис. грн. за акцію. Прогнозується, що дивіденди по акціях зростатимуть на 7% щороку протягом невизначеного терміну. Визначити вартість акції, якщо необхідна ставка прибутковості складає 10%. Курсова вартість акції на ринку складає 260 тис. грн.

Рішення:

1. Очікувані дивіденди наступного року складуть:

$$C_a = 7 \cdot (1+0,07) = 7,49 \text{ тис. грн. за акцію}$$

Вартість акції складе:

$$P_a = 7,49 : (0,1 - 0,07) = 249,7 \text{ тис. грн.}$$

При зіставленні поточної вартості акції 260 тис. грн. з отриманим результатом можна зробити вивід про необхідність продати акцію, оскільки вона переоцінена ринком на 10,3 тис. грн. (260 – 249,7)

Якщо розмір дивідендів зростає протягом декількох періодів по – разному, а з деякого періоду змінюється на постійну величину, для розрахунку вартості акції може бути використаний наступний алгоритм розрахунків:

1. Визначений приріст дивідендів на акцію за кожен з періодів, в яких дивіденд змінюється нерівномірно:

$$qt = \frac{Dt - Do}{Do} \quad (2.7)$$

де qt - передбачувана зміна дивідендів в майбутньому періоді t , %
 Dt – розмір дивідендів наступного року t , грн.
 Do – розмір дивідендів в періоді, передуванні t , грн.

Визначений розмір дивіденду на 1 акцію з періоду, коли дивіденд зростатиме в постійному темпі:

$$C_{T+1} = Do \cdot (1 + q), \quad (2.8)$$

де C_{T+1} – розмір постійно зростаючого дивіденду на акцію, грн.
 q – очікуваний приріст дивіденду на 1 акцію, од.
 Do – розмір дивідендів в попередньому періоді, грн.

2. Розрахуємо вартість акції:

$$Pa = \sum_{t=1}^T \frac{D_t}{(1+i)^t} + \frac{C_{T+1}}{(i-q) \times (1+i)^T}, \quad (2.9)$$

де Pa – вартість акції, грн.
 i – норма прибутковості (необхідна прибутковість), од.

Приклад:

Акціонерне товариство виплатило дивіденди 2015 року у розмірі 4 тис.грн. на 1 акцію. Очікується, що в 2016 р. дивіденд складе 6 тис. грн., а в 2017 р. – 8 тис. грн. на акцію. Починаючи з 2018 р. дивіденд зростатиме в постійному темпі 10% в рік. Необхідно визначити вартість акції при необхідній нормі прибутковості 15%. Ринкова курсова вартість акції складає на момент розрахунків 250 тис. грн.

Рішення:

Зміна дивіденду в 2016 р. в порівнянні з 2015 р. складає:

$$qt = (6 - 4) : 4 = 50\%$$

Приріст дивіденду в 2017 г в порівнянні з 2016 р. складає:

$$qt = (8 - 6) : 6 = 33\%$$

Оскільки з 2018 р. в нашому прикладі дивіденд зростатиме в постійному темпі, то сума щорік виплачуваних дивідендів з цієї миті матиме наступне значення:

$$C_{t+1} = 8 \cdot (1 + 0,1) = 8,8 \text{ тис. грн.}$$

Розрахункова вартість облігації складе:

$$Pa = \frac{6}{(1 + 0,15)^1} + \frac{8}{(1 + 0,15)^2} + \frac{8,8}{(0,15 - 0,1) \times (1 + 0,15)^2} = 244,07 \text{ тис. грн.}$$

Різниця між поточною курсовою вартістю і розрахунковою вартістю акції невелика. Тому можна зробити вивід про правильну оцінку акції ринком.

Курс акції зазвичай ототожнюється з його поточною ринковою вартістю.

В той же час, курс акції може бути розрахований як частка від ділення ставки дивіденду по акції і позикового відсотка по депозитах комерційного банку. В цьому випадку він розраховується як відносний показник:

$$Ka = \frac{d}{i} \times 100\% \quad (2.9)$$

де Ka – курс акції %
 d – ставка дивіденду по акції %
 i – ринкова ставка по депозитах %

Приклад:

По акції номінальною вартістю 1000 грн. виплачується дивіденд, який визначається в % до номінала і складають 25% річних. Ставка по депозитах комерційного банку – 11%. Визначити розрахунковий курс акції

Рішення:

Приведені дані дозволяють розрахувати курс акції. Він складе:

$$Ka = \frac{25}{11} \times 100 = 227\%$$

Важливим моментом при визначенні прибутковості акції є розрахунок передбачуваних до виплати дивідендів.

Для вирішення завдань за визначенням розміру виплачуваних дивідендів необхідно знати положення Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. №514 - VI.

Приклад:

Статутний капітал акціонерного товариства у розмірі 500 тис.грн. складається з 400 звичайних і 100 привілейованих акцій з однаковою номінальною вартістю. Розмір прибутку до розподілу між акціонерами у вигляді дивідендів – 220 тис.грн. Ставка дивіденду по привілейованих акціях – 60%. На який розмір дивіденду може розраховувати власник звичайної акції?

Рішення:

1. Згідно закону «Про акціонерні товариства» в першу чергу виплачуються дивіденди по привілейованих, а потім по звичайних акціях. Тому необхідно визначити, яку суму прибутку необхідно використовувати для виплати дивідендів по привілейованих акціях.

Для цього розрахуємо номінальну вартість акцій. Вона складе:

$$500000 : 500 = 1000 \text{ грн.}$$

2. Сума дивідендів по привілейованих акціях, необхідна до виплати за рахунок чистого прибутку:

$$1000 \text{ руб.} : 100\% \cdot 60\% \cdot 100 \text{ шт.} = 60000 \text{ грн.}$$

3. Сума прибутку, що залишається для виплати дивідендів по звичайних акціях:

$$220000 - 60000 = 160000 \text{ грн.}$$

4. Дивіденд на одну звичайну акцію складе:

$$160000 : 400 = 400 \text{ грн.}$$

Завдання

1. Визначте прибутковість звичайної акції, придбаної на початку року за 275 грн. і проданою за 384 грн. в кінці року.

2. Складіть тренд (графік) зміни курсу акції протягом року при номіналі 200 грн. Ринкова ціна акції в січні склала 125 грн., в лютому – 110 грн., в березні – 118 грн., в квітні – 140 грн., в травні – 150 грн., в червні – 160 грн., в липні – 150 грн., в серпні 140 грн., у вересні 180 грн., в жовтні – 195 грн., в листопаді - 215 грн., в грудні – 210 грн.

3. Яка ціна акції, якщо відомо, що щорічний приріст дивідендів складає 12%, її прибутковість рівна 27% річних, а дивіденди 50 грн. на акцію?

4. Визначити вартість звичайних акцій, якщо відомо, що акціонерне суспільство частина чистого прибутку направляє на формування фонду оновлення ОФП. При цьому прибутковість акції дорівнює 28%, число звичайних акцій, що знаходяться в обігу, 10000 шт., ставка капіталізації складає 0,13, чистий прибуток АТ за підсумками року складає 280000 тис. грн., щорічний приріст дивідендів – 4%.

5. За минулий рік АТ виплатило дивіденди у розмірі 5 тис. грн. за акцію. Прогнозується, що дивіденди по акціях зростатимуть на 4% щороку протягом невизначеного терміну. Визначити вартість акції, якщо необхідна ставка прибутковості складає 12%. Курсова вартість акції на ринку складає 523 тис. грн.

6. Акціонерне товариство виплатило дивіденди в 2014 році у розмірі 8 тис. грн. на 1 акцію. Очікується, що в 2015 р. дивіденд складе 9 тис. грн., а в 2016 р. – 11 тис. грн. на акцію. Починаючи з 2017 р. дивіденд зростатиме в постійному темпі 14% в рік. Необхідно визначити вартість акції при необхідній нормі прибутковості 25%. Ринкова курсова вартість акції складає на момент розрахунків 312 тис. грн.

7. Акціонерне товариство із статутним капіталом 60 млн. грн. складається з 15 тис. звичайних акцій. Товариство випустило облігаційну позику у розмірі статутного капіталу з виплатою щорічного купонного доходу у розмірі 17% річних. Чистий прибуток товариства складає 120 млн. грн. Розрахуйте можливий розмір дивіденду на одну акцію.

8. Номінальна вартість акції складає 220 грн. Визначите ринковий курс акції при очікуваній ставці дивіденду на рівні 11 % і середній банківській ставці по депозитах – 9%.

9. Акція номінальною вартістю 18000 грн. із ставкою річного дивіденду 30% придбана по подвійному номіналу і продана через рік, забезпечивши її власникові 0,8 грн. доходу з кожної гривні, що інвестується. Визначите курс акції у момент її продажу.

10. Акція з дивідендом 40% придбана по подвійному номіналу і продана через рік за 13600 грн., забезпечивши сукупну прибутковість в 90%. Визначите курс акції у момент покупки.

11. Банк придбав за 1,8 тис. грн. пакет акцій з 1500 привілейованих акцій номінальною вартістю 10 грн. кожна з фіксованою ставкою дивіденду 22% річних. Через два роки, протягом яких дивіденди виплачувалися в повному об'ємі, банк продав акції за 2,4 тис. грн. Визначите дивіденду (поточну) і кінцеву (у перерахунку на рік) прибутковості акцій для інвестора.

12. Визначите величину статутного капіталу АТ, якщо відомо, що за підсумками року у вигляді дивідендів по привілейованих акціях виплачена акціонерам сума в 850 МПМ при ставці дивіденду 15% річних. Обсяг випуску привілейованих акцій в даного АТ є максимально допустимим.

13. Акція номінальною вартістю 125 грн. придбана інвестором з коефіцієнтом 1,15 і продана на третій рік після придбання за 80 днів до дати виплати дивідендів. За перший рік ставу дивідендів дорівнювала 15%, за другий рік – 24%, а за третій рік – 32%. Індекс динаміки ціни продажу по відношенню до ціни придбання – 1,21. Визначите сукупну прибутковість акції для інвестора.

14. Відкрите акціонерне товариство утворене в лютому 2008 р. з мінімально можливим статутним капіталом. У квітні 2015 р. АТ збільшує статутний капітал в 1,5 рази, випустивши звичайні акції і розмістивши весь випуск серед акціонерів. Визначите мінімальну сумарну номінальну вартість акцій, якими повинен володіти акціонер, аби мати право отримувати інформацію про склад акціонерів і кількість акцій ним що належать.

15. Визначите мінімальну ціну, по якій акціонери, – власники звичайних акцій зможуть придбати акції в разі здійснення ними права на придбання цих цінних паперів, якщо відомо, що АТ здійснює додаткове розміщення акцій номінальною вартістю 130 грн. за ринковою ціною 152 грн.

16. АТ має статутний капітал 260 тис. грн. (номінальна вартість акції – 130 грн.) Величина оголошених додаткових звичайних акцій АТ – 1200 шт., з яких розміщено 1150 шт. Річні збори акціонерів приймають рішення про виплату річних дивідендів в сумі 540000 грн. чистого прибутку АТ. Визначите величину дивіденду на одну акцію.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 3. РОЗРАХУНКИ ПО ОПЕРАЦІЯХ З ВЕКСЕЛЯМИ І ДЕПОЗИТНИМИ СЕРТИФІКАТАМИ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок по фінансовим операціям з вексельними зобов'язаннями і депозитними сертифікатами.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність банків і страхових компаній;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз строкових зобов'язань банківського ринку.
2. Процедура обліку і урахування векселів та боргових зобов'язань.
3. Аналіз показників рентабельності строкових операцій для банків і клієнтів.

Методичні рекомендації

Основними інструментами на обліковому ринку є банківські, казначейські і комерційні векселі, інші види короткострокових зобов'язань.

Банківський вексель – це вексель, що засвідчує право його власника одержати і безумовне зобов'язання векселедавця сплатити при настанні обумовленого терміну визначену суму грошей особі, яка дала гроші в кредит банку.

Казначейський вексель – один із видів державних цінних паперів, що засвідчує внесення їх власником коштів до бюджету і дає право на одержання фіксованого доходу протягом строку володіння цими паперами.

Комерційний вексель – це вексель, який видається позичальником під заставу товару.

Розрізняють векселі простий і переказний. Простий вексель містить просте, нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця заплатити власнику векселя після зазначеного терміну певну суму. Переказний вексель (тратта) містить письмову вказівку векселетримача (трасанта), що адресована платнику (трасату), заплатити третій особі (ремітенту) певну суму грошей у певний термін. Термін обороту тратти – до 90 днів. Переказний вексель повинен мати акцепт – зобов'язання платника (трасата) оплатити цей вексель (тратту) при настанні вказаного в ньому терміну. Передача векселів здійснюється за допомогою індосаменту – передатного напису.

Депозитний сертифікат – письмове свідоцтво комерційного банку про депонування грошових ресурсів, що свідчить про право вкладника на отримання депозиту (внеску). Депозитні сертифікати бувають термінові і до запитання.

Прибутковість векселів вимірюється у вигляді простих або складних відсотків. Величина прибутковості по векселю залежить від різниці між цінами покупки і продажу, термінів до настання погашення векселя і величини облікових ставок.

$$I = \frac{(P_2 - P_1) \times K}{P_1 \times (t_1 - t_2)}, \quad (3.1)$$

де I – прибутковість векселя, од.
 P_2 – ціна продажу векселя, грн.
 P_1 – ціна покупки векселя, грн.
 t_1 – час до погашення у момент покупки векселя в відп. одиницях, днів (міс.)
 t_2 – час до погашення у момент продажу векселя в відп. одиницях, днів
(міс.)
До – тимчасова база (360 або 365 днів)

У свою чергу вартість покупки векселя визначається таким чином:

$$P_1 = N \times \left(1 - \frac{(t_1 \times d_1)}{T} \right), \quad (3.2)$$

де N – номінал векселя, грн.
 d_1 – облікова ставка по векселю, од.

Вартість продажу визначається аналогічно вартості покупки з підстановкою відповідних даних для продажу.

Приклад:

Вексель номінальною вартістю 500 тис. грн. врахований банком за 90 днів до його погашення по обліковій ставці 8%. Через 10 днів банк передисконтнував його в іншому банку по обліковій ставці 5%. Визначити ефективність цієї операції.

Рішення:

Вартість покупки векселя складе:

$$P_1 = 500 \times \left(1 - \frac{(90 \times 0,08)}{360} \right) = 490 \text{ тис. грн.}$$

Вартість продажу відповідно складе:

$$P_2 = 500 \times \left(1 - \frac{(80 \times 0,05)}{360} \right) = 494,4 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо прибутковість операції:

$$I = \frac{(494,4 - 490) \times 365}{490 \times (90 - 80)} = 0,33(33\%)$$

Якби банк, що прийняв до обліку вексель, сплачену за нього суму (490 тис. грн.) помістив би в інший банк під 33 % річних, то він отримав би також 494,4 тис. грн.

Оцінка ефективності (прибутковості) депозитних сертифікатів може бути визначена аналогічно прибутковості по векселю, якщо ставка по сертифікату не міняється за період звернення. Якщо при продажі депозитного сертифікату ставу по ньому змінилася, то прибутковість можна визначити також:

$$I = \left(\frac{1 + \frac{t_1}{K} \times d_1}{1 + \frac{t_2}{K} \times d_2} - 1 \right) \times \frac{K}{(t_1 - t_2)}, \quad (3.3)$$

де t_1 – термін звернення сертифікату, днів (міс.)
 d_1 – процентна ставка у момент випуску, од.

Якщо депозитний сертифікат отримується у момент випуску, а продається раніше встановленого терміну, то в цьому випадку ціною продажу буде дисконтована вартість сертифікату до погашення з врахуванням часу до погашення і відсотків:

$$P_2 = \frac{S}{1 - \frac{t_2}{T} \times d_2}, \quad (3.4)$$

де P_2 – вартість продажу до настання терміну погашення, грн.
 S – вартість сертифікату до погашення, грн.
 t_2 – термін, що залишився до погашення, днів (місяців)

Приклад:

Банк випустив депозитні сертифікати з номіналом в 1 тис. грн. строком на 6 місяців (181) день по ставці 10% річних. Інвестор, що придбав сертифікат у момент його випуску, продає його через 90 днів після його придбання. У момент вторинного продажу сертифікату процентна ставка знизилася до 9%. Тимчасова база – 360 днів. Визначити прибутковість цієї операції.

Рішення:

Вартість придбання сертифікату відома і складає 1 тис. грн. Вартість сертифікату до погашення складе:

$$S = 1000 \cdot [1 + (181 \cdot 0,1) : 360] = 1050,27 \text{ грн.}$$

До моменту продажу процентна ставка по депозитному сертифікату знизилася до 9% і термін до погашення склав 91 день, тому вартість продажу:

$$P_2 = 1050,27 : [1 - (91 \cdot 0,09) : 360] = 1026,91 \text{ грн.}$$

Виходячи з отриманих вартостей:

$$I = (1026,91 - 1000) \cdot 360 : [1000 \cdot (181-91)] = 0,1077 (10,77\%)$$

або:

$$I = \left(\frac{1 + \frac{181}{360} \times 0,1}{1 + \frac{91}{360} \times 0,09} - 1 \right) \times \frac{360}{(181-91)} = 0,1077 (10,77\%)$$

Завдання

1. Вексель номінальною вартістю 750 грн. врахований банком за 45 днів до його погашення по обліковій ставці 7,5%. Через 15 днів банк його передисконтував в іншому банку по обліковій ставці 4%. Визначити ефективність цієї операції.

2. Депозитний сертифікат номінальною вартістю 800 грн. і оголошеною прибутковістю 13%, термін звернення якого 181 день придбано інвестором через 80 днів після його випуску за 915,45 грн. Через 25 днів після придбання депозитний сертифікат був проданий інвестором за 1034,63 грн. визначити прибутковість цієї операції.

3. Підприємство купило вексель номінальною вартістю 100 тис. грн. з річним дисконтом 20% і терміном погашення через 6 місяців. Через 3 місяці підприємство продає вексель. Ринкова ставка дисконту по тримісячному депозитному сертифікату у момент продажу складає 10% річних.

4. Банк випустив депозитні сертифікати з номіналом в 1,5 млн. грн. строком на 6 місяців (181 день) по ставці 9% річних. Інвестор, що придбав сертифікат, продає його через 90 днів після придбання. Визначити ефективність цієї операції, якщо у момент вторинного продажу сертифікату процентна ставка знизилася до 7%. T = 360 днів.

5. Визначите ціну розміщення комерційним банком власних векселів, якщо номінал векселя 100 тис. грн., термін платежу – через 6 місяців від дати складання, банківська ставка відсотка – 15% річних.

6. Номінальна вартість випуску житлових сертифікатів 8 млн. грн. Страхова організація з власним капіталом 17 млн. грн. претендує на право виступати як єдиний гарант (поручителя) випуску житлових сертифікатів. Чи має право емітент укладати договір гаранта (поручителя) з цієї страхової організації

7. Номінальна вартість випуску житлових сертифікатів – 8 млн. грн. Вкажіть розмір власного капіталу страхової організації, який було б вистачає, аби отримати право виступати як єдиний гарант (поручителя) випуску житлових сертифікатів.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 4. РОЗРАХУНОК ВАРТОСТІ ТЕРМІНОВИХ ОПЕРАЦІЙ І ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙ З ПОХІДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо розрахунків вартості термінових операцій і доходів від операцій з похідними фінансовими інструментами.

Обладнання:

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз вартості строкових операцій.
2. Аналіз доходів від операцій з похідними фінансовими інструментами.
3. Фінансові чинники, що впливають на форвардні операції.

Методичні рекомендації

Похідні цінні папери – особлива група цінних паперів, які мають встановлені законодавством реквізити і засвідчують зобов'язання, внаслідок виконання яких відбувається перехід права власності на базовий актив або проводяться розрахунки на підставі ціни (величини) базового активу.

Обіг похідних цінних паперів здійснюється відповідно до законів України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" та прийнятих відповідно до них актів законодавства України.

Похідні цінні папери, як правило, мають більш ризикований характер, ніж основний цінний папір, оскільки ризик за останнім додається до ризиків за похідними цінними паперами.

Вартість опціону на покупку акції при первинному розміщенні (право на підписку).

Звичайні декілька старих акцій дають право підписатися на одну нову акцію. Вартість права на підписку визначатиметься:

$$Ц = \frac{P - П}{K_0}, \quad (4.1)$$

- де
- Ц – вартість права на підписку, грн.
 - K_0 – кількість старих акцій, що дозволяють підписатися на 1 нову акцію, шт.
 - P – ринкова ціна старих акцій, грн.
 - П – ціна підписки на нову акцію, грн

Приклад:

АТ має намір додатково залучити 50 млн.грн. шляхом продажу акцій власникам опціону на покупку. Статутний капітал складається з 100 тис. акцій. Ціна спот останнім часом складала 2500 грн. Ціна опційного контракту складає 2000 грн. 4 старих акції дозволяють підписатися на 1 нову. Розрахуйте

1. Вартість права на підписку.
2. Кількість акцій, які необхідно додатково продати за допомогою опціону

Рішення:

Вартість права на підписку при ціні акції 2500 грн. в перерахунку на кількість старих акцій складатиме:

$$Ц = (2500 - 2000) / 4 = 125 \text{ грн.}$$

Кількість акцій, яку необхідно продати додатково, аби залучити необхідну суму (50 млн. грн.) складе:

$$50000000 / 2000 = 25000 \text{ акцій}$$

Дохід опціону формується від різниці між ринковим курсом і ціною реалізації опціону.

Купуючи call –опцион, покупець розраховує на здобуття доходу від зростання курсу акції. Якщо до моменту закінчення контракту ринкова ціна збільшилася, то дохід покупця такого опціону складе

$$D_c = (P - \Pi) / K_o - Ц \quad (4.1)$$

- де
- D_c – дохід покупця від опціону, грн.
 - P – ринкова ціна на акції на дату закінчення контракту, грн.
 - Π – ціна на акції, призначена в опційному контракті (ціна страйк), грн.
 - K_o – кількість акцій по опційному контракту, шт.
 - Ц – ціна покупки опціону (опційна премія), грн.

Якщо до моменту завершення контракту ринкова ціна знизилася (P < Π), то власник опціону відмовиться від покупки акцій і при цьому втратить суму, рівну ціні опціону.

Для покупця call –опціона він стає вигідним, якщо ринкова ціна на акції перевищить величину (Π + Ц / K_o), інакше мають місце збитки.

Для продавця call –опціона має сенс його продавати лише в тому випадку, якщо фондовий інструмент є в наявності і куплений за ціною, яка була б менше суми (Π + Ц / K_o). Інакше контракт принесе збитки.

Приклад:

Компанія А придбала тримісячний опціон покупця в компанії Б на 100 акцій з ціною виконання 1600 грн. Ціна контракту – 20000 грн. визначити прибуток (збиток) компанії, якщо ціна спот до часу виконання контракту складе 2500 грн.

Рішення:

Для визначення можливості здобуття доходу можна визначити співвідношення ринкової ціни і величини $(П + Ц / K_0)$

$(П + Ц / K_0) = 1600 + 20000 / 100 = 1800 < 2500$, що означає, що укладення контракту є вигідним

Далі визначимо дохід від покупки call –опціона. Він складе

$$D_c = (2500 - 1600) / 100 - 20000 = 70000 \text{ грн.}$$

Купуючи put – опціон, покупець розраховує на пониження ринкової ціни акції. Його дохід буде рівний

$$D_p = (П - P) / K_0 - Ц \quad (4.2)$$

де D_p - дохід покупця put – опціону.

Купувати put – опціон має сенс, якщо заздалегідь куплений інструмент (акції) є в наявності і його ціна менше різниці $П - Ц / K_0$, інакше покупець опціону отримає збитки.

Продавець put – опціону має дохід лише в тому випадку, якщо ринкова ціна фондового інструменту не зменшується нижче за величину $(П - Ц / K_0)$

Приклад:

Компанія Б придбала тримісячний опціон продавця в компанії А на 100 акцій з ціною виконання 1800 грн. Ціна контракту – 7000 грн. визначити прибуток (збиток) компанії, якщо ціна спот до часу виконання контракту складе 1750 грн.

Рішення:

Згідно з приведеними даними компанія Б в результаті операції матиме наступний результат:

$$D_p = (1800 - 1750) / 100 - 7000 = - 2000 \text{ грн.}$$

Отже, збиток покупця опціону складе 2000 грн.

Вартість ф'ючерсних контрактів є базою для визначення доходу від операцій з ф'ючерсами.

Зокрема ф'ючерсна ціна долара США може бути представлена у вигляді рівняння паритету процентної ставки і курсу:

$$P_f = P_d \frac{1 + D_r}{1 + D_d}, \quad (4.3)$$

де P_f – ф'ючерсна ціна долара США, грн.

P_d – курс гривні по відношенню до долара США, грн.

D_r – гривнева процентна ставка по депозитах, од.

D_d – процентна ставка по депозитах в дол. США

Приклад:

Поточний змінний курс дол. США складає 28,5 грн., ставка по депозитах в дол. США – 4% річних, по гривневих депозитах – 8% річних. Визначити ф'ючерсну ціну дол. США по тримісячному контракту.

Рішення:

Ф'ючерсна ціна долара США відповідно до приведених даних складатиме:

$$P_f = 28,5 \frac{1 + 0,08}{1 + 0,04} = 29,6 \text{ грн}$$

Дохід по ф'ючерсних контрактах забезпечується шляхом одночасної покупки і продажу аналогічних ф'ючерсних контрактів за різною ціною. За рахунок різниці в цінах утворюється дохід:

$$D = D1 - D2 \quad (4.4)$$

де D – дохід від операції по ф'ючерсному контракту, грн.

$D1$ – дохід від операції з продажу ф'ючерсного контракту на постачання, грн.

$D2$ – дохід від покупки ф'ючерсного контракту на покупку базового активу, грн.

$$D1 = (P1 - P) / K_0 \quad (4.5)$$

де $P1$ – ціна постачання базового активу по ф'ючерсу, грн.

P – ринкова ціна базового активу, грн.

K_0 – кількість базового активу, що поставляється, за контрактом

$$D2 = (P - P2) / K_0 \quad (4.6)$$

де P – ринкова вартість активу;

$P2$ – ціна покупки базового активу по ф'ючерсу;

K_0 – кількість базового активу, що поставляється, за контрактом.

Приклад:

Продавець ф'ючерсного контракту продав ф'ючерс на постачання 100 штук акцій за ціною 2970 грн. протягом деякого періоду часу, в кінці якого ціна на акції стала ринковою 2962 грн. Одночасні, цей же продавець купує аналогічний ф'ючерсний контракт на покупку 100 штук акцій за ціною 2965 грн. Визначити отриманий від операції дохід.

Рішення:

Маючи вихідні дані отримаємо наступні розміри доходу (збитку):

- від продажу ф'ючерсу:

$$D1 = (2970 - 2962) \cdot 100 = 800 \text{ грн.}$$

- від покупки ф'ючерсу:

$$D2 = (2962 - 2965) \cdot 100 = - 300 \text{ грн.}$$

Отже, продавець від операції отримає дохід в розмірі:

$$D1 - D2 = 500 \text{ грн.}$$

Завдання

1. Компанія А придбала тримісячний опціон покупця в компанії Б на 100 акцій з ціною виконання 1600 грн. Ціна контракту – 20000 грн. визначити прибуток (збиток) компанії, якщо ціна спот до часу виконання контракту складе 2500 грн., 1740 грн.
2. АТ має намір додатково залучити 50 млн. грн. шляхом продажу акцій власникам опціону на покупку. Статутний капітал складається з 100 тис. акцій. Ціна спот останнім часом складала 2200 грн. Ціна опційного контракту складає 2000 грн. Розрахуйте кількість акцій, які необхідно додатково продати за допомогою опціону і кількість опціонів, які при цьому необхідно придбати кожному акціонерів.
3. Розрахуйте дохід (збитки) від відкриття сьогодні довгої позиції по стелажу (сьогодні по січневому ф'ючерсу 1 дол. США = 29,65 грн., по лютневому 1 дол. США = 29,7 грн.) і закриття довгої позиції в грудні (у грудні січневий ф'ючерс має ціну 1 дол. США = 29,62 грн., лютневий 1 дол. США = 29,66 грн.)
4. Брокер продав колл опціон на пакет акцій із страйком 20 грн. за ціною 0,7 грн. Через 3 місяці до моменту виконання опціону ринкова ціна виросла до 23 грн. Зіставте доходи (збитки) брокера для наступних випадків:
 - a. Пакет акцій є в наявності і був куплений за ціною 17 грн.
 - b. Пакет акцій є в наявності і був куплений за ціною 20,35 грн.
 - c. Пакет акцій є в наявності і був куплений за ціною 21,5 грн.
 - d. Акцій в наявності немає
5. Доларова процентна ставка 7% річних, рублева – 35% річних, спот курс дол. США = 29,13 грн. Визначите курс долара по тримісячному форвардному контракту.

ТЕМА ЗАНЯТТЯ 5. БІРЖОВІ ІНДЕКСИ

Мета заняття: закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо опрацювання методики розрахунку біржових індексів.

- завдання і методичні вказівки до виконання практичних завдань;
- тести;
- фінансова звітність конкретних підприємств;
- калькулятори

План заняття

1. Аналіз розповсюджених світових індексів.
2. Методики розрахунку поширених світових біржових індексів.
3. Чинники, які впливають на зміну біржових індексів.

Методичні рекомендації

Біржовий індекс – середні або середньозважені показники курсів цінних паперів, як правило, акцій.

Індекси ділової активності достатньо адекватно відображають кон'юнктуру ситуацію і допомагають дати прогноз її зміни.

По-перше, індекси дають змогу формально описувати складні явища, тобто вирішують завдання зменшення кількості параметрів, за якими оцінюється певна сукупність об'єктів.

По-друге, індекс у локальній системі координат можна інтерпретувати як певну базову точку відліку (наприклад, для визначення мінімально допустимої дохідності портфеля).

По-третє, у ряді випадків індекси розв'язують проблему "статистичної неповноти". Так, багато які об'ємні індикатори неможливо використовувати щодо окремих акцій, але можна – щодо зв'язку фондового індексу та сукупних обсягів.

Індекси ділової активності фондового ринку можна поділити на три групи:

Індекси з ціновим зваженням, які використовують метод середньоарифметичної.

У цьому разі підсумовуються ціни всіх акцій, які входять до індексу. Отримана сума ділиться на певну постійну величину – дільник, щоб визначити середню ціну.

На практиці використовують таку формулу:

$$I = \frac{\sum_i^n P_i}{D}, \quad (5.1)$$

де P_i – ринкова ціна i -тої акції;

n – кількість акцій в індексі;

D – поправочний коефіцієнт, який дає можливість порівнювати значення індексу в різні терміни часу у зв'язку зі змінами списку індексу:

$$D = \frac{I_1}{I_2}, \quad (5.2)$$

де I_1 – значення індексу в поточному періоді, яке не порівнюється зі значенням індексу в базисному періоді у зв'язку зі зміною списку індексу:

$$I_1 = P_1 + \dots + P_{i1} + \dots + P_n, \quad (5.3)$$

де P_{i1} – ціна акції, нововведеної до списку;

n – кількість акцій у списку;

I_2 – умовне (обраховане за старим списком індексу) значення індексу в поточному періоді:

$$I_2 = P_1 + \dots + P_{i0} + \dots + P_n, \quad (5.4)$$

де P_{i0} – ціна акції, яка виводиться зі списку.

Таким чином, індекс у поточному періоді, розрахований на основі нового списку, буде порівняним з індексом у базисному періоді:

$$I_i = \frac{I_t}{D}, \quad (5.5)$$

2. Індеси з ринковим зваженням використовують метод середньої арифметичної.

За цим методом ціни акцій, які входять до індексу, множаться на відповідну кількість акцій в обігу та підсумовуються для отримання їх сукупної ринкової вартості на цей день. Отриманий результат ділять на перший день розрахунку індексу і цю величину множать на вільно визначене вихідне значення індексу.

У загальному вигляді формула розрахунку подібних індексів має вигляд:

$$I = \frac{\sum_t MC_{it}}{\sum_t MC_{i0}} \times I_0, \quad (5.6)$$

де MC_{it} – ринкова ціна (капіталізація) корпорації в період t ;
 MC_{i0} – ринкова ціна акції (капіталізація) корпорації в період 0;
 I_0 – базисне значення індексу.

Приклад:

Припустимо, що вихідним днем для розрахунку індексу є день 0 і в цей момент значення індексу визначене як 100.

Рішення:

Насамперед помітимо, що сукупна ринкова вартість у день 0 дорівнює:
 (1500 x 10 дол.) + (2000 x 20 дол.) – 55 000 дол.

Далі звернемо увагу, що сукупна ринкова вартість у день 1 становить:
 (13дол. x 1500) + (11 дол. x 4000)=63 500 дол.

Розділивши 63500 дол. на 55000 дол. і помноживши результат на 100, одержимо значення індексу у день 1:
 (63500/55000) x100 = 115,45.

Таким чином ми бачимо, що за період від дня 0 до дня 1 ринок виріс на 15,45%:
 (115,45 - 100)/100 = 0,1545.

3. Індеси з рівним зваженням (equal), використовують як метод арифметичної, так і метод геометричної середньої Value Line Composite Index – VLCI). Індекс розраховується щодня шляхом множення значення індексу за попередній день на середньоарифметичне відносних значень цін (price relatives) акцій індексу, підраховуване щодня (відносне значення ціни – це відношення ціни сьогоднішнього дня до ціни попереднього).

Приклад:

Значення індексу, що складається з акцій А і В, у день 1 буде розраховане шляхом визначення спочатку відносних значень цін, які рівні 1,3 (13 / 10) для акцій А і 1,1 / [(11x2) / 20] для акцій В. Слід звернути увагу на те, яким чином було скоректовано на дроблення відносне значення ціни акцій В. Для цього потрібно помножити ціну акції після дроблення (11) на пропорцію дроблення (2).

Рішення:

Після визначення відносних значень цін розраховують їх середньоарифметичну величину:

$$(1,3 + 1,1)/2 = 1,20.$$

Якщо значення індексу в день 0 дорівнювало 100, то значення в день 1 буде дорівнювати 120: $(100 \times 1,20)$, тобто збільшення становитиме 20%: $(120 - 100)$. При створенні індексу його вихідне значення може бути встановлене довільно. У такий спосіб розраховується сукупний (арифметичний) індекс Value Line (Value Line Composite (Arithmetic) Index), до бази якого включено 1635 акцій.

До найбільш відомих і значимих належать індекси компанії Доу-Джонса: промисловий (індустріальний), транспортний, комунальний і складений.

II. ПІДГОТОВКА ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет дисципліни «Фінансовий ринок».
2. Суб'єкти грошового ринку.
3. Фінансові послуги на фондовому ринку.
4. Передумови виникнення ринку фінансових послуг.
5. Інструменти грошового ринку.
6. Суб'єкти фондового ринку.
7. Рух фінансових потоків в економіці.
8. Функції грошового ринку.
9. Інструменти фондового ринку.
10. Роль та функції ринку фінансових послуг.
11. Фінансові послуги на валютному ринку.
12. Значення фондового ринку в процесі накопичення капіталу
13. Сутність процесу перетворення заощаджень в інвестиції.
14. Суб'єкти валютного ринку.
15. Фінансові послуги з хеджування ризиків.
16. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг.
17. Функції валютного ринку.
18. Суб'єкти ринку страхових послуг
19. Споживачі фінансових послуг.
20. Фінансові послуги на ринку позичкового капіталу.
21. Інструменти ринку страхових послуг.
22. Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.
23. Суб'єкти ринку позичкового капіталу.
24. Місце та роль страхового ринку в процесі руху фінансових фондів.
25. Структура ринку фінансових послуг.
26. Інструменти ринку позичкового капіталу.

27. Поняття фінансового посередництва.
28. Фінансові послуги на грошовому ринку.
29. Роль ринку позичкового капіталу в процесі трансформації накопичень в інвестиційні ресурси.
30. Функції фінансових посередників.
31. Банківська система. Спеціалізовані та універсальні банки.
32. Операції СВОП.
33. Середньо й довгострокове кредитне фінансування через фінансових посередників.
34. Небанківські кредитні інститути.
35. Міжнародні розрахунки. Основні форми міжнародних розрахунків.
36. Фінансування операцій по емісії цінних паперів
37. Контрактно-зберігаючі фінансові інститути.
38. Розрахунки за допомогою блок-рахунків.
39. Види обслуговування емісійних операцій на фондовому ринку.
40. Інвестиційні фонди та інвестиційні компанії.
41. Валютні клірингові розрахунки.
42. Емісійна діяльність держави на фондовому ринку.
43. Фінансові компанії.
44. Короткострокове фінансування на залученій основі через фінансових посередників.
45. Біржові операції з цінними паперами
46. Операції з інструментами грошового ринку.
47. Факторинг, види факторингових угод.
48. Особливості біржового обігу цінних паперів
49. Депозитарні послуги.
50. Переїмання ризику як вид фінансової послуги.
51. Конверсійні операції на валютному ринку.
52. Реєстраційні послуги.
53. Посередницькі операції на страховому ринку.
54. Ринок операцій СПОТ.
55. Страхові брокери.
56. Суб'єкти грошового ринку.
57. Переїмання ризиків кредитними інститутами
58. Суб'єкти валютного ринку.
59. Основні теорії портфельного інвестування та управління портфелем.
60. Переїмання ризиків при гарантуванні кредитів.
61. Суб'єкти ринку позичкового капіталу.
62. Довірче управління.
63. Державні гарантії кредитів.
64. Суб'єкти фондового ринку
65. Інвестиційні трасти.
66. Система інфраструктури ринку фінансових послуг.
67. Інструменти ринку позичкового капіталу.
68. Операції зі спільного інвестування.

69. Організаційно оформлені ринки.
70. Інструменти фондового ринку.
71. Вкладення капіталу в інвестиційні сертифікати.
72. Національна депозитарна система.
73. Функції валютного ринку.
74. Основні концепції і форми організації інвестиційних фондів та інвестиційних компаній.
75. Розрахунково - клірингові установи.
76. Фінансові послуги на грошовому ринку.

Практичні завдання для поточного та підсумкового контролю

Завдання 1. Номінал акції складає А грн. Ціна її продажу на ринку в теперішній час -8,5 грн. Інвестор хоче купити акцію бо припускає, що при продажі акції через 1 рік ринкова її ціна може скласти 9 грн. Дивіденди по акції складають 5% від номіналу і залишаються незмінними на протязі усіх років володіння. Мінімально необхідна норма прибутку по іншим інвестиціям складає 16 %. Визначити реальну ринкову вартість акції в теперішній час і зробити висновок про доцільність її купівлі.

Завдання 2. Простий 90-денний вексель на суму В грн. датований 3 серпням поточного року, який банк обліковує 1 жовтня за ставкою Г %. Вирахувати, яку суму отримує власник векселя при обліку векселя в банку.

Завдання 3. Інвестор купив привілейовану акцію за А грн., номінал якої складає 5 грн. Установлений розмір дивідендів по ній складає 23 %. Мінімально необхідна норма прибутку на ринку по альтернативних вкладеннях - Б %. Визначити ринкову вартість акції і вигідність угоди для інвестора.

Завдання 4. Власник векселя поставив його на облік у банку за Д місяців до строку погашення і отримав Ж млн. грн. Обліковий процент банку – 28 %. Визначить номінальну вартість векселя.

Завдання 5. Розмір кредиту отриманого фірмою на строк 3 місяців, дорівнює К тис. грн. Сума повернення кредиту – 800 тис.грн. Визначити просту процентну і облікову ставку кредиту.

Завдання 6. Статутний капітал акціонерного товариства в розмірі Л грош. од. розділений на 900 звичайних і 100 привілейованих акцій. Передбачуваний розмір прибутку до розподілу між акціонерами – М грош. од. Фіксована ставка дивіденду по привілейованих акціях – 18 % . Визначити, на одержання якого дивіденду може розраховувати власник звичайної і привілейованої акції.

Завдання 7. Визначте дохідність облігації до часу погашення. Номінал – 1000 грош. од., купонна ставка – Н %, строк – П років. Поточна ціна до часу погашення: а) 1000 грош. од., б) 920 грош. од., в) 1020 грош. од.

Завдання 8. Визначте повну реалізовану дохідність облігації. Номінал – 1000 грош. од., строк – Р роки, купон – 8 %, які власник по мірі отримання реінвестував за ставкою 7 %. Власник придбав облігацію на вторинному ринку за С грош. од.

Завдання 9. Облігації без терміну погашення мають Т % щорічний прибуток, що сплачується щоквартально. Номінал облігації Ф грош. од. , ставка поміщення – 15%. Визначте ціну облігації.

Завдання 10. Банк випустив облігації з терміном погашення через 10 років. Нарахування процентів на номінал – 6% річних. Виплата процентів і номінальної вартості здійснюється при погашенні. Визначте прибутковість облігації (ставку поміщення), якщо її первісний курс під час реалізації дорівнював Ц %.

Завдання 11. За наведеними даними побудуйте зважений за ринковою капіталізацією індекс зі значенням у базовому періоді 1000.

Компанія	Число акцій у випуску	Ціна акції, дол
А	1000000	2,5
В	5000000	1,75
С	10000000	0,80
Д	8000000	1,60
Е	7500000	3,00

Підрахуйте значення індексу за таких нових цін на акції:

$A = 2,70 + N \times 0,1$; $B = 1,35$; $C = 1,20 + N \times 0,05$; $D = 1,35$; $E = 2,70$,
де N – номер варіанту.

Вихідні дані для виконання самостійної роботи

№ вар.	А	Б	В	Г	Д	Ж	З	К	Л	М	Н	П	Р	С	Т	Ф	Ц
1	6	16	1000	9,5	1	6,215	7	600	10000	2000	9	4	3	910	14	1000	108
2	6,5	15	2000	9,0	2	6,340	6	500	11000	2200	10	5	4	920	15	1100	109
3	7	14	3000	8,5	3	6,475	12	520	12000	2400	11	6	5	930	16	1200	110
4	7,5	13	4000	8,0	1,5	6,428	10	540	13000	2600	12	7	3	940	17	1250	112
5	8	12	5000	7,9	2,5	6,534	5	560	14000	2800	13	8	4	950	17,5	1300	114
6	8,5	11	6000	7,5	1	6,549	6	580	15000	3000	14	4	5	960	18,5	1000	115
7	6	10	7000	7,2	2	6,589	7	620	16000	3200	15	5	3	970	19	1100	108
8	6,5	12	8000	7,0	3	6,643	8	640	17000	3400	8	6	4	910	18	1200	109
9	7	13	9000	6,8	1,5	6,651	9	660	18000	3600	9	7	5	920	14	1250	110
10	7,5	14	11000	6,5	2,5	6,673	10	680	19000	3900	10	8	3	930	15	1300	112
11	8	15	12000	6,2	1	6,816	11	510	20000	4000	11	4	4	940	16	1000	114
12	8,5	16	13000	6,0	2	6,832	12	530	21000	4200	12	5	5	950	17	1100	115
13	6	11	14000	4,9	3	6,866	13	550	22000	4400	13	6	3	960	17,5	1200	108
14	6,5	16	15000	5,9	1,5	7,040	14	570	23000	4600	14	7	4	970	18,5	1250	109
15	7	15	16000	5,5	2,5	7,089	10	590	24000	4800	15	8	5	910	19	1300	110
16	7,5	14	17000	5,2	1	7,254	8	610	25000	5000	8	4	3	920	18	1000	112
17	8	13	18000	5,0	2	7,387	6	630	26000	5200	9	5	4	930	14	1100	114
18	8,5	12	19000	4,5	3	7,479	5	650	27000	5400	10	6	5	940	15	1200	115
19	6	11	20000	4,0	1,5	7,495	12	670	28000	5600	11	7	3	950	16	1250	108
20	6,5	10	21000	3,5	2,5	8,123	7	690	29000	5800	12	8	4	960	17	1300	109
21	7	12	22000	3,1	1	8,258	8	710	30000	6000	13	4	5	970	17,5	1000	110
22	7,5	13	23000	2,9	2	8,567	9	730	31000	6200	14	5	3	920	18,5	1100	112
23	8	14	24000	3,0	3	8,529	10	750	15000	3000	15	6	4	930	19	1200	114
24	8,5	15	25000	2,8	1,5	8,698	11	770	20000	4000	8	7	5	935	18	1250	115
25	7	16	26000	2,5	2,5	8,982	12	490	26000	5200	10	8	3	940	15,5	1300	110

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Головним критерієм початкового моменту в оцінці є орієнтація на бажаний результат, а кінцевим критерієм результативності є досягнення бажаного результату.

При оцінці знань, вмінь, набуття практичних навичок необхідно приймати до уваги повноту, глибину, міцність, швидкість і якість мислення, свідомість та інші якості характеристики.

Важливим критерієм оцінки є набуття вміння практично вирішувати професійні завдання, формувати обґрунтовані висновки, розробляти необхідні пропозиції.

Рівень знань на практичних заняттях оцінюється:

- “відмінно” – коли студент дає обґрунтовані теоретично і практично вірні відповіді на запитання, самостійно виконує практичні завдання з глибоким аналізом і власними пропозиціями, що є основою для прийняття вірних управлінських рішень, демонструє знання навчальної, методичної, наукової літератури, законодавчих і нормативних актів, був присутній на лекціях та практичних заняттях, має конспект з лекцій і повністю виконані практичні завдання;

- “добре” – коли студент засвоїв знання згідно вимог з навчальної програми дисципліни, але ним допущені незначні помилки при викладенні теоретичних знань, допущені деякі прорахунки в рішенні практичних завдань, коли за допомогою викладача студент швидко орієнтується і знаходить вірні відповіді, відвідував всі лекції та виконав практичні завдання;

- “задовільно” – коли студент дає неправильну відповідь на одне запитання, або дає недостатньо повні відповіді на всі питання, допускає прорахунки в рішенні практичних завдань. Наявність конспекту та самостійно виконаних завдань;

- “незадовільно” – коли студент дає неправильні відповіді на 2_3 питання, допускає грубі помилки в розв’язанні практичних завдань, не має конспекту і виконує завдання з порушенням строку.

- “незадовільно” – коли студент дає неправильні відповіді на 2_3 питання, допускає грубі помилки в розв’язанні практичних завдань, не має конспекту і виконує завдання з порушенням строку.

Критерії оцінки рівня знань при здачі екзамену

Рівень знань на екзамені оцінюється:

- “відмінно” – на глибоке і повне оволодіння змістом навчального матеріалу з дисципліни, вміння застосовувати теоретичні при розв’язанні практичних завдань, логічно формувати обґрунтування можливих рішень;

- “добре” – якщо студент повно засвоїв навчальний матеріал, добре орієнтується у вивченому матеріалі, вірно застосовує набуті знання в розв’язанні практичних завдань, самостійно формулює обґрунтовані висновки, але вони мають певні неточності;

- “задовільно” – якщо студент виявляє знання та розуміння основних питань навчального матеріалу, але викладає його неповно і непослідовно, допускає прорахунки

при виконанні практичних завдань і не вміє обґрунтувати висновки та внести свої пропозиції;

• “незадовільно” – якщо студент має розрізнені, безсистемні знання, не може виділити головні та другорядні твердження, допускає помилки у визначенні понять і не може примінити теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

При виставленні підсумкової оцінки студенту мають бути враховані результати виконання навчальної програми за відповідний період. Остаточна оцінка рівня знань з іспиту вписується в відомість обліку успішності та в залікову книжку.

Комплексна контрольна робота з дисципліни має на меті перевірити вміння та навички студентів з володіння теоретичними засадами, методами та інструментами організації та здійснення контролю на підприємстві, в організації, установі зі сторони податкових органів, контрольно-ревізійних органів, банківських установ, які вивчаються протягом курсу навчання дисципліни.

Максимальна кількість балів по білету – 100, які розподіляються між завданнями наступним чином:

Завдання	Оцінка відповіді, бали
Тести (теоретична частина)	40
Практична частина	
1 завдання	20
2 завдання	20
3 завдання	20
Всього	100

Якість виконання завдань визначається коефіцієнтом засвоєння K_z – відношення кількості правильно виконаних істотних операцій (відповідей) до загальної.

Співвідношення традиційної чотирьохбальної шкали оцінок із коефіцієнтом засвоєння приймається таким чином:

“відмінно”	–	$K_z = 90-100$ балів;
“добре”	–	$K_z = 74 - 89$ балів;
“задовільно”	–	$K_z = 60-73$ балів;
“незадовільно”	–	$K_z = 0 - 59$ балів;

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг". – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Закон України "Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" від 10 грудня 1997 р. №710/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок". Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. №448/96-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Закон України "Про лізинг" від 16 грудня 1997 р. №723/97-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
6. Закон України "Про банки та банківську діяльність" від 20 березня 1991 р. М872-ХП – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. №448/96-ВР – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
8. Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19 лютого 1993 р. №15-93 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
9. Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів. Затверджено наказом Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 1 квітня 1996 р. №58 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
10. Положення про реєстрацію фондових бірж та торговельно-інформаційних систем і регулювання їх діяльності. Затверджено наказом ДКЦПФР від 22 січня 1998 р. №19 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Положення про порядок реєстрації випуску акцій і облігацій підприємств та інформація про їх емісію. Затверджена рішенням ДКЦПФР від 12.02.98 р. № 36 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
12. Положення про порядок видачі банкам ліцензії на здійснення банківських операцій. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 6 травня 1998 р. №181 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
13. Положення Національного банку України "Про кредитування" від 28 вересня 1995 р. №246 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
14. Положення про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії. Затверджено Указом Президента України від 19 лютого 1994 р. №55/94. (Зі змінами від 28 березня 1995 р. №265/95; 18 листопада 1995 р. №1080.) – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
15. Правила випуску та обігу фондових деривативів. Затверджено рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24 червня 1997 р. №13 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
16. Правила Української фондової біржі. Затверджені рішенням Біржової Ради АТ "Українська фондова біржа" від 22.04.94 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література

17. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: Эльга-Н, Ника-Центр, – 2001. – 448с.
18. Еш С. М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, – 2009. – 528 с.
19. Оскольський В.В. Ринок цінних паперів України; проблеми функціонування і розвитку. – К., 1996.
20. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 384 с.
21. Суторміна В.М., Радзієвська В.М., Стеценко Б.С. Фінансовий ринок. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2001. – 100 с
22. Фондовий ринок України: Навч. посібник / Керівник авт. кол. В. В. Оскольський. – К.: УФБ – «Скарбниця», 1994.
23. Ходаківська В.П. Територіальна організація фінансового ринку в Україні. – К.: Нац. У-т ім. Т.Г. Шевченка. – 1999.
24. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навч.посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 501с.

ТЕЗАУРУС

Акціонер – власник акцій, співвласник акціонерного підприємства. Має право на отримання доходу від акцій, якими він володіє, а за певних умов – на участь в управлінні справами підприємства, що випустило акції. А. несе відповідальність за зобов'язаннями акціонерного товариства (підприємства) тільки в межах придбаних ним акцій.

Акціонерне товариство – товариство, що має статутний фонд, поділений на певну кількість акцій і несе відповідальність щодо своїх зобов'язань тільки майном товариства. Акціонери відповідають щодо зобов'язань товариства лише в межах власних акцій, на які одержують щорічний дохід – дивіденди. До А. т. належать відкриті та закриті А. т.

Акція – цінний папір без визначеного часу обігу, що засвідчує участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає власникові право на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна в разі ліквідації акціонерного товариства. А. можуть бути іменними чи на пред'явника, привілейованими чи простими.

Банківський кредит – основна форма кредиту, за якої банк надає клієнтові у тимчасове користування частину власного або залученого капіталу на умовах повернення зі сплатою банківського процента.

Біржа – заклад, у якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів (фондова), золота і валюти (валютна), торгівля масовими товарами (товарна), а також робочої сили (б. праці).

Біржа валютна – організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому реалізують угоди щодо купівлі-продажу іноземних валют і формуються курси цих валют за фактичним співвідношенням попиту і пропонування. Покупцями та продавцями на Б. в. є банки, що здійснюють угоди за свій рахунок або за дорученням своїх клієнтів. Вони діють при фондових і товарних біржах.

Біржа фондова – організаційно оформлений і регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Належить до вторинного ринку цінних паперів, зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу. Найбільші Б. ф. зосередженні в Парижі, Нью-Йорку, Чикаго, Лондоні. Б. ф. виконує такі функції: відкриває доступ підприємствам до позикового небанківського капіталу; є важливим координатором розміщення державних цінних паперів; забезпечує переміщення капіталу з однієї галузі в іншу.

Валюта вільно конвертована – валюта, що вільно й необмежено обмінюється на інші чужоземні валюти. Сфера обміну В. в. к. поширюється як на поточні операції, пов'язані з повсякденною зовнішньоекономічною діяльністю, так і на операції щодо зовнішніх кредитів та закордонних інвестицій. Режим функціонування В. в. к. практично означає відсутність будь-яких валютних обмежень.

Валюта неконвертована – національна валюта, що функціонує в межах тільки однієї країни і не обмінюється на інші чужоземні валюти. До В. н. належать валюти, щодо яких застосовують різні обмеження і заборони на вивезення, ввезення, продаж, купівлю, обмін на чужоземні валюти, а також використовують різні заходи валютного регулювання, зокрема валютні коефіцієнти, з метою обмеження обігу цих валют.

Валюта частково конвертована – національна валюта країн, які застосовують валютні обмеження для резидентів і окремих видів обмінних операцій. В. ч. к., як правило, обмінюється тільки на деякі чужоземні валюти з окремих видів міжнародного платіжного обігу.

Варант – свідоцтво, що дає змогу власникові облігацій чи привілейованих акцій купувати прості акції за наперед узгодженою ціною.

Векселетримач – власник векселя, котрий може бути пред'явлений до оплати. Має право на отримання тієї суми, на яку виписано вексель.

Вексель — цінний папір і вид кредитних грошей, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити у встановлений термін і в повному порядку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю). Векселі бувають: прості, переказні, акцептовані, депоновані, державної скарбниці (казначейські), фінансові.

Вексель акцептований – вексель, що містить згоду (акцепт) платника (трасата) на його оплату.

Вексель депонований – вексель, виданий на забезпечення кредиту.

Вексель державної скарбниці (казначейський) – один з видів державних цінних паперів, що є короткотерміновим грошовим зобов'язанням (випускають на термін від 3 до 12 місяців). В. д. с. розповсюджують переважно серед банків та інших юридичних осіб. Доходи власників таких векселів формуються завдяки тому, що їх купують зі знижкою від номінальної вартості, а продають за номінальну вартість. Емітує та погашає В. д. с. центральний банк за дорученням державної скарбниці (казначейства) чи міністерства фінансів.

Вексель казначейський – див. *Вексель державної скарбниці (казначейський)*.

Вексель переказний (тратта) – письмовий наказ векселетримача (трасанта), адресований платникові (трасатові), сплатити третій особі (ремітентові) у зазначений строк вказану суму.

Вексель простий – письмове просте і нічим не обумовлене зобов'язання векселедавця сплатити власникові векселя у зазначений строк у визначеному місці вказану суму.

Вексель товарний (комерційний) – вексель, виданий позичальником під заставу товарів.

Вексель фінансовий – вексель, емітований банком.

Дериватив – документ установленної форми, який засвідчує право та (або) зобов'язання придбати чи продавати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених у ньому умовах. Д. поділяються на фондові, валютні і товарні. Перші Д. пов'язані з купівлею-продажем цінних паперів, другі – валюти, а треті – будь-яких біржових товарів. До Д. належать форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони.

Дивіденди – 1) частина прибутку акціонерного товариства, котра щорічно розподіляється серед акціонерів після сплати податків, відрахувань на розширене відтворення та до страхових (резервних) фондів і сплати процентів за банківський кредит. Д. з простих акцій залежать від суми прибутку акціонерного товариства. З привілейованих акцій Д. сплачують у заздалегідь установленому розмірі як твердий процент від їхньої номінальної вартості. 2) доходи, отримувані суб'єктом оподаткування за корпоративними правами у вигляді частини прибутку юридичної особи, включаючи доходи, нараховані як проценти на акції чи на внески до статутних фондів.

Дисконт – перевищення номінальної вартості коштовного паперу над ціною продажу;

Довга позиція по ф'ючерсному контракту – непокритий зобов'язаннями, контрактами на продаж залишок ф'ючерсних контрактів на покупку;

Дохід емісійний – 1) дохід держави, одержуваний від надходження в обіг зайвих грошей. Це призводить до подальшого знецінення грошей і до скорочення реальних доходів населення; 2) сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших паперів, що засвідчують корпоративні права, над їх номіналом.

Дохідність облигації – річний дохід, виражений у відсотках до ринкової ціни облигації. Це збільшення чи зменшення капіталу на момент погашення облигації.

Емісія цінних паперів – випуск в обіг акцій, облигацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. Здійснюється державними та комерційними кредитними установами, підприємствами, органами влади різних рівнів. Основна мета Е. ц. п. – залучення додаткових коштів з ринку позикових капіталів. Підприємства залучають такі кошти для збільшення економічного потенціалу, банки – для збільшення кредитних ресурсів, державні органи – для покриття бюджетного дефіциту.

Єврооблігація – цінний папір на пред'явника; боргове зобов'язання позичальника, що отримав довготермінову позику в одній з євровалют. Випускаються синдикатами, які об'єднують банки та інші кредитні установи Є. розміщується одночасно на ринках кількох країн.

Інвестиційні фонди – фінансові інституції – учасники ринку цінних паперів, які здійснюють емісію власних акцій та інвестиції у цінні папери інших емітентів, торгівлю цінними паперами та які володіють інвестиційними цінними паперами.

Індосамент – 1) передавальний напис на векселі, чеку, іншому цінному папері, який засвідчує перехід прав за цим документом до іншої особи. І. роблять на звороті документа або на додатковому аркуші; 2) документ, що додається до страхового поліса і містить зміни умов страхування.

Інституція фінансово-кредитна – державна чи приватна організація, уповноважена здійснювати фінансові операції щодо кредитування, депонування вкладів, ведення розрахункових рахунків, купівлі та продажу валюти, цінних паперів, надання фінансових послуг тощо. До І. ф.-к. належать банки, фінансові компанії, інвестиційні фонди, ощадні каси, пенсійні фонди, взаємні фонди, страхові компанії, кредитні спілки.

Інструменти фінансові – різноманітні види ринкового фінансового продукту, зокрема цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Інструменти фондового ринку – інструменти, за допомогою яких здійснюють операції на фондовому ринку (акції, облігації, ощадні сертифікати, опціони, ф'ючерсні контракти, форвардні контракти тощо).

Капіталізація ринкова – вартість цінного паперу, встановлена котируванням на фондовій біржі. Розрізняють капіталізацію однієї акції – вартість однієї акції по біржовому курсу і капіталізацію акціонерної компанії – множення курсової вартості акцій компанії на число акцій, складаючих її акціонерний капітал;

Конверсія цінних паперів – зміна дохідності позик. Вона проводиться внаслідок зміни ситуації на фінансовому ринку (рівня облікової ставки центрального банку) чи погіршення фінансового стану держави, коли вона не в змозі виплачувати передбачуваний дохід.

Котирування – встановлення курсів іноземних валют, цінних паперів або товарів на валютних, фондових і товарних біржах відповідно до діючого у країні чинного законодавства, нормативних актів або господарської практики, що склалася;

Купон – частина цінного паперу (облігації) у формі відрізного талона, що дає право на здобуття встановленої суми відсотків при настанні зазначеного в ньому терміну;

Купонний дохід – дохід, який отримують власники облігацій з купонним доходом. Розмір такого доходу встановлюють емітенти;

Лізинг – довготермінова оренда машин, устаткування, споруд виробничого призначення. Л. передбачає збереження прав власності на товар за орендодавцем. Здійснюючи лізингові операції, орендодавець купує машини, обладнання, транспортні засоби, виробничі споруди і передає їх за угодою орендареві для використання з виробничою метою, зберігаючи право власності на них.

Номінальна вартість – номінальна вартість акцій, облігацій, інших цінних паперів, вказана на акціях, облігаціях і інших цінних паперах яка встановлена емітентом при їх випуску;

Норма прибутковості – щорічний дохід від інвестицій, виражений у вигляді відсотка від вартості первинних інвестицій;

Облігація – цінний папір, довгострокове боргове зобов'язання юридичної особи, що випускає і розміщує облігаційну позику (емітента), регулярно виплачувати кредиторів (власникові облігації) дохід у заздалегідь зафіксованій сумі чи у вільному проценті вартості облігації, а через зазначений час і номінальну вартість облігації.

Облігація відклична – облігація, яке дає право емітенту її відкликати, тобто викупити до офіційного терміну погашення, сплативши власникові певну суму (викуп).

Облігація гарантована – облігація, випущена дочірньою компанією під гарантію материнської компанії. Гарантія стосується як основної суми боргу, так і процентів за облігацією.

Облігація дисконтна – облігація, що купується з певною скидкою, а погашається за номінальною вартістю. Різниця формує дохід кредитора. На ній відсутній купон.

Облігація забезпечена – облігація, забезпечена активами емітента.

Облігація застава – облігація, яка забезпечується державним майном чи конкретними доходами.

Облігація з нульовим купоном – див. *Облігація дисконтна*.

Облігація іменна – облігація, власника якої зареєстровано у книзі емітента. О. і. є безкупонною.

Облігація конвертована – облігація, що дає власникові право обміняти її через певний час за наперед визначеною ціною на акції підприємства, яке випустило таку облігацію. Після її обміну на акції скасовується право на повернення основного капіталу за облігацією і на отримання доходів.

Облігація кумулятивна – облігація, дохід за якою виплачують одноразово при її погашенні.

Облігація купонна – облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітенту для виплати процентів.

Облігація на пред'явника – 1) облігація, прізвище власника якої не зареєстроване в книгах емітента. Коли настає термін виплати процентів чи погашення облігації, кошти виплачуються її пред'явникові; 2) облігація з купонами на оплату процентів. Коли настає термін платежу, купони відрізають і пред'являють емітенту для виплати процентів.

Облігація незабезпечена – облігація без спеціального забезпечення, підкріплена тільки репутацією фірми, котра її випустила.

Опціон – стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на певних умовах у майбутньому, з фіксацією цін на час укладення такого опціону або на час такого придбання за рішенням сторін контракту. Перший продавець О. (емітент) бере на себе безвідкличне зобов'язання щодо продажу цінних паперів (товарів, коштів) на умовах укладеного контракту. Будь-який покупець О. має право відмовитися у будь-який момент від придбання таких цінних паперів (товарів, коштів).

Опційна премія – доплата до вартості біржового контракту за надане право купівлі - продажу товарів або цінних паперів за фіксованою ціною;

Пакет акцій контрольний – кількість акцій, достатня для повного контролю за діяльністю акціонерного товариства. Дає право вирішального голосу на зборах товариства. П. а. к. повинен становити понад 50 % випущених акцій. На практиці він може бути меншим – 20–30 % загальної кількості акцій.

Премія – величина, на яку одна ціна вища за іншу. Реалізація з премією означає, що коштовний папір реалізується за вищою ціною;

Put – опціон – документ, що засвідчує право продати ф'ючерсний контракт або іншу цінність (окрім товару) за фіксованою ціною;

Ризик податковий – небезпека втрат, зумовлених змінами податкового законодавства (збільшенням ставок податків, введенням нових податків, скасуванням податкових пільг, зміною порядку і термінів сплати окремих податків тощо).

Ризик портфельний – сукупний ризик втрати капіталу, вкладеного в інвестиційний портфель. Рівень Р.п. завжди нижчий від рівня ризику окремих інвестиційних інструментів, які входять до нього.

Ринкова вартість цінних паперів – ціна, що склалася на ринку цінних паперів (фондовій біржі) під впливом попиту і пропонування. Курс цінних паперів визначається доходами, які вони приносять їхнім власникам (у формі дивідендів чи процентів), і величиною позичкового процента.

Ринок грошей – ринок короткотермінових боргових зобов'язань. На ньому товаром виступають гроші, а їхньою ціною – проценти за користування кредитом. Його функціонування забезпечується кредитною системою.

Ринок капіталів – сфера торгівлі не тільки грошима, а й правом власності. Інструментом Р. к. виступають цінні папери й середньо- та довгострокові кредитні зобов'язання.

Ринок фінансовий – сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Ринок цінних паперів – частина ринку позикових капіталів, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів. Через Р. ц. п. (банки, фондову біржу, спеціальні кредитні установи) акумулюються грошові нагромадження юридичних і фізичних осіб та спрямовуються на виробниче й невиробниче вкладання капіталів. Розрізняють первинний та вторинний Р. ц. п. Первинний Р. ц. п. – ринок, на якому здійснюється емісія та розміщення первинно випущених цінних паперів в обіг. Метою його є залучення додаткових фінансових ресурсів. Вторинний Р. ц. п. – ринок, на якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів. Метою його є перерозподіл капіталу між суб'єктами господарювання, між суб'єктами господарювання та державою, між галузями та територіями для цілей розширеного відтворення та інших потреб суспільства.

Ринкова ціна – ціна цінних паперів на відкритому ринку. На організованому ринку – середня арифметична між ціною покупки і продажу цінного паперу;

Call – опціон – документ, який дає право купити ф'ючерсний контракт, товар або іншу цінність за попередньо узгодженою ціною. Цим документом постачальник гарантує продаж товару за обумовленою ціною протягом певного терміну.

Стелаж – форма термінових операцій купівлі – продажу цінних паперів, при якому одна сторона (покупець) набуває права при настанні терміну операції здійснити вибір: виступити в ролі продавця або покупця цінних паперів за власним розсудом.

Ціна «спот» – ціна, по якій товар продається з негайною оплатою;

Ціна «страйк» – фіксована ціна, по якій отримується позиція на ф'ючерсних контракти при реалізації опціонів;

Навчальне видання

Замковий Олександр Іванович

ФІНАНСОВИЙ РИНОК
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

*для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
галузі знань «Управління та адміністрування»
напряму підготовки 072 Фінанси, банківська справа та страхування*

Видано в редакції автора

Підписано до друку 08.02.2018. Формат 30x42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Ум. друк. арк. 2,8.
Обл.-вид. арк. 2,8. Тираж 20 пр. Зам. №

Підготовлено до друку та видруковано
у Державному ВНЗ «Національний гірничий університет».
Свідоцтво внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004.
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.